

DOPING V ŠPORTU - PRAVNI VIDIKI V REPUBLIKI SLOVENIJI

MIHA ŠEPEC

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija
E-pošta: miha.sepec@um.si

Povzetek Doping pomeni uživanje nedovoljenih snovi, ki povečujejo telesno zmogljivost in dejavnost. Z uporabo nedovoljenega poživila, ki ga posameznik vnese v telo, si pridobi nepošteno prednost pred ostalimi tekmovalci. Ker je šport danes družbena izredno pomembna aktivnost, v kateri je tudi ogromno denarja, bi pričakovali, da bo tako nepošteno konkurenco obravnavalo tudi pravo. A vendar slovensko športno pravo področje dopinga v športu praktično ne ureja, temveč prepušča postopke ugotavljanja dopinga, posledice in sankcije v celoti športnim organizacijam. Na drugi stani pa ima Slovenija zelo striktno kazensko zakonodajo, ki trgovino z nedovoljenimi snovmi v športu in omogočanje teh snovi drugim ureja kot izredno hudo kaznivo dejanje, primerljivo s trgovino prepovedanih drog. V prispevku zato preučujemo kako slovenska kazenska zakonodaja posega na področje dopinga.

Ključne besede:

doping,
poživila,
kaznivo
dejanje,
kazenski
pregon, šport

DOPING IN SPORT - LEGAL ASPECTS IN THE REPUBLIC OF SLOVENIA

MIHA ŠEPEC

University of Maribor, Faculty of Law, Maribor, Slovenia

E-mail: miha.sepec@um.si

Keywords: classic system of liability for damages, system of no-guilt liability for damages, no-guilt liability schemes in comparative law, patient as injured person, softening of procedural institutes

Abstract In the article, the authoress deals with the problem of liability for damages in the health care sector. In Slovenia and comparative law the s. c. classic system still prevails. That is a fault-based compensation system, which is used in all cases of determining liability for damages and therefore does not apply only to health care. However, in some countries, due to the problems caused by the aforementioned systems, they have decided to introduce the s. c. no-guilt damages system. An essential feature of such compensation schemes is the payment of (major) medical damage to the patient, even in cases where the physician's fault is not precisely established. It is mainly about enforcing the principle of protecting the rights of the weaker party (a patient), when interfering with one of his greatest goods (his/her health). This trend is also increasingly present in classic compensation systems: primarily, the rules of civil litigation are being softened.

1 Uvod

Termin doping pomeni uživanje nedovoljenih snovi, ki preko mere povečujejo telesno zmogljivost in dejavnost. Izvor pomena besede je nastal že leta 1889, označeval pa je mešanico iz opija, s katero so omamili konje (Muller, 2010). Z uporabo nedovoljenega poživila, ki ga posameznik vnese v telo, si pridobi nepošteno prednost pred ostalimi tekmovalci. Ker je šport vedno temeljil na pošteni konkurenci in častnem dvoboju med posamezniki, je že sama ideja zlorabe določenih substanc, ki bi omogočale doseganje boljših rezultatov, v nasprotju s samo temeljno idejo športa – zdrav duh v zdravem telesu (*Mens sana in corpore sano*). Dejstvo je tudi, da imajo prepovedane substance in poživila v športu negativne učinke na posameznikovo zdravje, četudi se te učinki pogosto pokažejo šele po dolgotrajni uporabi, pri čemer pa športniki trivializirajo pomen negativnih učinkov na kratki rok – torej so za hitro pridobljene rezultate pripravljene tvegati morebitne negativne učinke v oddaljeni prihodnosti (Lentillon-Kaestner, Hagger & Hardcastle, 2011).

Obvezno testiranje za prepovedane substance je Mednarodni olimpijski Komite uvedel že leta 1968. Od takrat se pri športnih tekmovanjih vsako leto po celem svetu odkrivajo primeri športnikov, ki uporabljajo prepovedane substance. Pozitivni rezultati temeljijo na odkrivanju prepovedanih snovi, njihovi presnovi in markerjih v bioloških vzorcih (predvsem urinu). V nekaterih primerih dokazi niso bili izpodbijani in so športniki priznali uporabo prepovedanih snovi. V drugih primerih pa so športniki zanikali uporabo dopinga in so zatrjevali, da je šlo za tako imenovano nenamerno oziroma pasivno absorbiranje prepovedanih substanc (Yonamine, Garcia & Moreau, 2004).

Slovenska športna zakonodaja pojava dopinga ne ureja, temveč športnim organizacijam prepušča disciplinske ukrepe, ki se bodo izrekli posameznikom, ki naj bi uporabljali prepovedane substance. Tudi postopki za ugotavljanje uporabe dopinga, pravna sredstva zoper te postopke in učinke teh postopkov slovenska zakonodaja ne ureja in ta vprašanja v celoti prepušča avtonomni ureditvi nacionalnim in mednarodnim športnim organizacijam. Olimpijski komite Slovenije je tako sprejel Protidopinški pravilnik Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez, ki je povsem interni pravni akt nedržavne organizacije. Na drugi strani pa temeljni predpis v Republiki Sloveniji – Zakon o športu, doping omenja le v tretji točki tretjega člena, in sicer kot eno izmed temeljnih načel športa, ki je varstvo in krepitev moralnih in etičnih vrednot in izogibanje nepoštenemu doseganju rezultatov

(doping, prirejanje tekmovalnih izidov),¹ sicer pa ga podrobneje ne ureja. Na mednarodni ravni je doping urejen v Johanesburški deklaraciji, Evropski konvenciji proti doppingu v športu, Kopenhagenski deklaraciji, UNESCO konvenciji proti uporabi nedovoljenih snovi v športu in Lozanski deklaraciji o doppingu v športu, ter Svetovnem protidopinškem kodeksu. Za nacionalno zakonodajo ima največji pomen UNESCO konvencija, saj ta določa seznam substanc, ki se štejejo kot nedovoljene snovi v športu.

To pa ne pomeni, da področje prepovedanih substanc v športu v Republiki Sloveniji sploh ni regulirano. Ravno obratno, Slovenija ima zelo striktno kazensko zakonodajo, ki trgovino z nedovoljenimi snovmi v športu in omogočanje teh snovi drugim ureja kot izredno hudo kaznivo dejanje, primerljivo s trgovino prepovedanih drog. V nadaljevanju se bomo zato posvetili slovenski kazenskopравни ureditvi doppinga v športu.

2 Doping v kazenski zakonodaji

2.1 Prepovedane droge in nedovoljene substance v šport

Slovenski Kazenski zakonik (KZ-1)² vsebuje dva temeljna člena, ki se ukvarjata z doppingom v športu, in sicer 186. člen z naslovom Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog, ter 187. člen z naslovom Omogočanje uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu. Že iz naslova obeh členov je razvidno, da kazenska zakonodaja loči med termini prepovedane droge, predhodne sestavine in nedovoljene snovi v športu. Za področje doppinga so najbolj zanimive le nedovoljene snovi v športu, ni pa izključena možnost, da ne bi športnik kot obliko doppinga vzel tudi snovi, ki je razvrščena pod prepovedane droge.

---

¹ Zakon o športu (ZŠpo-1), Uradni list RS, št. 29/17.

² Kazenski zakonik (KZ-1), Uradni list RS, št. 55/08.

2.1.1 Rastline ali substance, ki so razvrščene kot prepovedane droge

Rastline ali substance, ki so razvrščene kot prepovedane droge, ureja Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD)³ v 2. členu kot »prepovedane droge so rastline ali substance naravnega ali sintetičnega izvora, ki imajo psihotropne učinke ter lahko vplivajo na telesno ali duševno zdravje ali ogrožajo primerno socialno stanje ljudi in so opredeljene v seznamu iz tretjega odstavka tega člena.« Čeprav ni enotne sprejete mednarodne definicije pojma prepovedanih drog, so se v mednarodnih virih načeloma uveljavile štiri skupine oziroma kategorije prepovedanih drog: »psihotropni izdelki iz opija (zlasti heroin), iz koke (zlasti kokain), iz indijske konoplje in končno še številne nove in nove sintezne psihotropne snovi kot najnovejša kategorija« (Ambrož, Bavcon, Fišer, Korošec, Sancin, Selinšek & Škrk, 2012).

Ključna za razumevanje kazenskopravne inkriminacije 186. člena KZ-1 pa je Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog Ministrstva za zdravje,⁴ ki vsebuje natančen seznam prepovedanih drog. Ta seznam se stalno spreminja, saj se stalno pojavljajo nove sintetične droge, ki ob pojavu na tržišču ali prvi izdelavi niso uvrščene na aktualni seznam. Ko se soočimo z morebitnim kaznivim dejanjem po 186. ali 187. členu KZ-1, je sprva treba preveriti (s pomočjo izvedenca specialne stroke) ali je rastlina ali substanca, v času ko jo je nekdo proizvajal, predeloval, prodajal, ponujal naprodaj, zaradi prodaje ali dajanja v promet kupoval, hranil, prenašal, posredoval pri prodaji ali nakupu, kako drugače dal v promet, ali drugim omogočil, da jo uživajo, bila uvrščena na seznam prepovedanih drog, ki ga vsebuje navedena Uredba. Če bo odgovor ne, četudi ima rastlina ali substanca psihotropne učinke ter lahko vpliva na telesno ali duševno zdravje posameznika, potem ne gre za prepovedano drogo v smislu 186. in 187. člena KZ-1. Posebej skrbni moramo biti, ko se dopolnilna blanketna norma, na katero se kazenskopravna norma sklicuje, spremeni. Če se dopolnilna norma spremeni, da bi storilca postavila v ugodnejši položaj - iz Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog se črta substanca, glede katere se storilcu očita kaznivo dejanje po 186. ali 187. členu KZ-1 – jo je treba skladno z drugim odstavkom 7. člena KZ-1 uporabiti retroaktivno. Kaznivo dejanje namreč ni le samo drugače določeno, ampak je zakonodajalec drugače ovrednotil stopnjo nevarnosti oziroma neprava, tako da je določba postala za storilca milejša (Bavcon, Šelih,

³ Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD), Uradni list RS, št. 108/99.

⁴ Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog, Uradni list RS, št. 69/19.

Korošec, Ambrož & Filipčič, 2009) – kar dejansko pomeni dekriminacijo dejanja v smislu časovne veljavnosti prava (seveda le, če storilec ni bil že pravnomočno obsojen). Preveriti je treba še, ali morda rastlina ali substanca spada med predhodne sestavine za izdelavo prepovedanih drog ali pa morda med nedovoljene snovi v športu. Če jo tudi na teh seznamih ni, potem kaznivo dejanje po 186. ali 187. členu KZ-1 ni podano.

2.1.2 Predhodne sestavine, ki se uporabljajo za izdelavo prepovedanih drog

Predhodne sestavine, ki se uporabljajo za izdelavo prepovedanih drog, so snovi, ki se uporabljajo pri proizvodnji prepovedanih drog kot osnovne surovine ali kot pomožne snovi. Danes jih poznamo tudi kot prekurzorji - stari kemijski oziroma biokemijski termin prekurzorji je postal posebej razvpit ravno v zvezi s proizvodnjo (sinteznih) drog in ga javnost praviloma pozna samo še v tej povezavi oziroma takem posebnem kemijskem pomenu. Katere so te predhodne sestavine, natančno urejata Uredba (ES) št. 273/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februar 2004 o predhodnih sestavinah pri prepovedanih drogah, ki je bila dopolnjena in spremenjena z Uredbo (EU) št. 1258/2013 evropskega parlamenta in sveta z dne 20. novembra 2013 o spremembi Uredbe (ES) št. 273/2004 o predhodnih sestavinah pri prepovedanih drogah, ter Uredba Sveta (ES) št. 111/2005 z dne 22. decembra 2004 o določitvi pravil za nadzor trgovine s predhodnimi sestavinami za prepovedane droge med Skupnostjo in tretjimi državami, ki je bila nekoliko spremenjena z Uredbo (EU) št. 1259/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. novembra 2013 o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 111/2005 o določitvi pravil za nadzor trgovine s predhodnimi sestavinami za prepovedane droge med Skupnostjo in tretjimi državami.

Predhodna sestavina za izdelavo prepovedanih drog je vsaka snov, ki je navedena v prilogah obeh uredb, vključno z zmesmi in naravnimi proizvodi, ki to snov vsebujejo, izključena pa so zdravila, farmacevtski pripravki, zmesi, naravni proizvodi in drugi pripravki, ki vsebujejo snovi s seznama, sestavljene na tak način, da teh snovi ni mogoče na enostaven način uporabiti ali ekstrahirati z razpoložljivimi ali ekonomsko smiselnimi načini (2. člen točka a. Uredbe (ES) št. 273/2004 v zvezi z Uredbo (EU) št. 1258/2013). Teoretično je sicer iz vseh zmesi z ustreznim znanjem kemije in velikim finančnim vložkom možno izolirati katerokoli sestavino.

Snovi s seznama se delijo v tri skupine, ki so določene v prilogah obeh uredb. Predhodna sestavina, ki se uporablja za izdelavo prepovedanih drog v smislu 186. člena KZ-1, je torej le tista, ki jo najdemo na seznamu obeh uredb Evropske unije, kar seveda ugotovimo s pomočjo izvedenca specialne stroke. Če rastlina ali substanca ni na seznamih obeh uredb Evropske unije, potem ni predhodna sestavina v smislu 186. člena KZ-1. Če je ni tudi na seznamu prepovedanih drog in seznamu nedovoljenih snovi v športu, potem ne gre za kaznivo dejanje po 186. členu ali 187. členu KZ-1.

Slovenija je za lažje izvajanje predmetnih uredb in ostalih uredb Evropske unije glede predhodnih sestavin sprejela Uredbo o izvajanju uredb (ES) o predhodnih sestavinah za prepovedane droge.⁵

Glede na to, da se celotni inkriminaciji 186. in 187. člena KZ-1 navezujeta tako na prepovedane droge, kot na nedovoljene snovi v športu, je zanimivo, da ne obstaja nikakršen seznam predhodnih sestavin za izdelavo nedovoljenih snovi v športu. Argument za tako ureditev je, da nedovoljene snovi v šport načeloma ne povzročajo resne odvisnosti in nimajo tako škodljivih posledic na zdravju posameznika kot prepovedane droge. Eden od razlogov je tudi, da so nedovoljene snovi v športu bolj pogosto farmacevtski izdelki za potrebe humane medicine in štejejo za zdravila, kjer je sistem prekurzorjev kategorično prezapleten ali ima druge posebnosti, ki ne upravičujejo podobnega pristopa kot pri prepovedanih drogah, kjer so prekurzorji v glavnem zares zanimivi le za droge I. kategorije, to je tiste, ki se ne uporabljajo v medicini (Korošec, Filipčič, Zdolšek, 2019). V športu (doping) se sicer ne uporabljajo le učinkovine, ki jih najdemo v farmacevtskih izdelkih, saj bi te namreč enostavno zaznali na doping testu. Najbolj napredne in z dokaznega vidika zapletene oblike uporabe nedovoljenih snovi v športu so priprave nedovoljenim snovem sorodnih substanc s podobnim delovanjem, a z drugimi prekurzorji in kemijsko obliko. Posebna inkriminacija predhodnih sestavin za izdelavo nedovoljenih snovi v športu naj bi bila zato nepotrebna - tudi Konvencija proti uporabi nedovoljenih snovi v športu ne vsebuje nikakršnega seznama predhodnih sestavin.

---

⁵ Uredba o izvajanju uredb (ES) o predhodnih sestavinah za prepovedane droge, Uradni list RS, št. 85/05 in 72/09.

2.1.3 Nedovoljene snovi v športu

Nedovoljene snovi v športu so urejene v prilogi I Konvencije proti uporabi nedovoljenih snovi v športu (UNESCO, 2005; v nadaljevanju Konvencija). Priloga I ureja snovi in postopke, ki so prepovedani ves čas (na tekmovanju in zunaj tekmovanja); snovi in postopke, ki so prepovedani na tekmovanju; snovi, ki so prepovedano v posameznih športih in specificirane snovi. Glede na to, da 186. in 187. člen KZ-1 izrecno inkriminirata le nedovoljene snovi v športu, v domet inkriminacije ne uvrščamo prepovedanih postopkov v športu, ki jih opredeljuje priloga I Konvencije (npr. krvni doping, umetno povečanje vnosa, prenosa ali oskrbe s kisikom, intravenozne infuzije, kateterizacija in zamenjava urina ...).

Slovenija, razen zakona o ratifikaciji,⁶ ni sprejela nikakršnega predpisa, s katerim bi opredelila seznam prepovedanih snovi v športu, a Vrhovno sodišče RS (I Ips 9415/2011-235 in I Ips 73104/2010-101) meni, da je načelu zakonitosti glede zakonskega znaka nedovoljene snovi v športu zadoščeno, saj je Konvencija, z njo pa tudi seznam, z Zakonom o ratifikaciji postala del našega notranjega prava.

Glede na to, da Konvencija ureja izključno razmere v športu, se postavlja vprašanje ali se lahko konvencija uporablja tudi izven področja športa? Storilec recimo prodaja snov (npr. anabolični androgeni steroid), ki jo najdemo na seznamu priloge I Konvencije, ne pa na seznamih prepovedanih drog ter predhodnih sestavih za izdelavo prepovedanih drog, ne-športnikom oziroma tistim, ki teh snovi ne bodo uživali na športnih dogodkih ali tekmovanjih. Inkriminaciji po 186. in 187. členu KZ-1 nista omejeni na okvire športa in športnih dogodkov, prav tako pa je povsem irelevantno kdo je ciljna populacija prodaje in za kakšne potrebe bo nedovoljena snov v športu uporabljena – za športno tekmovanje, lastno zadovoljstvo ali kaj drugega. Četudi torej Konvencija proti uporabi nedovoljenih snovi v športu ureja izključno nedovoljene snovi v športu, se njen seznam prepovedanih snovi v smislu inkriminacij po 186. in 187. členu KZ-1 uporablja tudi izven okvirov športa.

---

⁶ Zakon o ratifikaciji Mednarodne konvencije proti uporabi nedovoljenih snovi v športu (MKUNSS), Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 15/07.

Vendar pa je treba vedno preveriti, ali neka snov, ki je na seznamu priloge I Konvencije, spada med zdravila po Zakonu o zdravilih,⁷ druge farmacevtske izdelke oziroma izdelke za podporo zdravljenja in ohranitev zdravja po Zakonu o lekarniški dejavnosti,⁸ ali gre za kakšno drugo snov, katero trženje domača zakonodaja dopušča – in torej zaradi predmeta ravnanja ne gre za protipravno ravnanje v smislu 186. in 187. člena KZ-1. Tako recimo priloga I Konvencije med snovi, ki so prepovedane v posameznih športih, uvršča tudi alkohol (etanol) in beta blokatorje. Slednji so ključna zdravila za zdravljenje srčnega popuščanja in tako eni najbolj uporabljanih zdravil, etanol pa je skladno z Zakonom o omejevanju porabe alkohola⁹ možno prodajati in ponujati, ter velja za izredno pogosto konzumirano živilo, ki je na voljo v praktično vsaki trgovini. Četudi se torej neka snov znajde na seznamu priloge I Konvencije in torej smatra kot nedovoljena snov v športu, je treba predhodno preveriti, ali ta snov ni dovoljena s kakšnim drugim predpisom v domači zakonodaji.

Vedno je torej treba preveriti, kako področna zakonodaja ureja določene rastline in substance in predvsem ali v določenih primerih zahteva od posameznika določeno ravnanje. Pri tem je treba še posebej paziti, če določen predpis predstavlja izjemo od drugega predpisa, posebno ureditev za drugi predpis, izjemo od izjeme glede drugega predpisa in podobno. Tako je recimo proizvodnja kakšne prepovedane droge, skladno z ZPPPD v določenih primerih dovoljena (za izdelavo zdravil, vrtni mak in konoplja pa se lahko gojita za prehrabne in industrijske namene), kar pomeni, da je protipravnost v takih primerih izključena in v tem smislu ne gre za kaznivo dejanje po 186. členu KZ-1. Prav tako je pomembna tudi obširna področna zakonodaja medicine glede zdravljenja odvisnikov od prepovedanih drog – npr. Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog,¹⁰ Za nepravnostni domet in za razumevanje inkriminacije 186. člena in 187. člena KZ-1 so zato ključna tudi pravila področne zakonodaje.

---

⁷ Zakon o zdravilih (ZZdr-2), Uradni list RS, št. 17/14 in 66/19.

⁸ Zakon o lekarniški dejavnosti (ZLD-1), Uradni list RS, št. 85/16, 77/17 in 73/19.

⁹ Zakon o omejevanju porabe alkohola (ZOPA), Uradni list RS, št. 15/03 in 27/17.

¹⁰ Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog (ZPUPD), Uradni list RS, št. 98/99 in 2/04.

2.2 Obseg kazenske inkriminacije dopinga po 186. členu KZ-1

Člen 186 KZ-1 z naslovom "Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog" v prvem odstavku prepoveduje kakršnokoli proizvodnjo, predelavo, prodajo, ponujanje naprodaj, dajanje v promet, hrambo, prenašanje ali posredovanje pri prodaji nedovoljenih snovi v športu. Sankcija za navedena ravnanja znaša od enega do desetih let zapore, pri čemer pa slovenska kazenska zakonodaja ne loči med ukvarjanjem s prepovedanimi drogami (trde droge kot so heroin in metadon...) in ukvarjanjem s prepovedanimi snovmi v športu (steroidi), kljub temu da je nesporno, da imajo nedovoljene snovi v športu bistveno manjše učinke na posameznikovo zdravje kot prepovedane trde droge.

Kaznivo dejanje po I. odstavku 186. člena KZ-1 je mogoče izvršiti v katerikoli obravnavani izvršitveni obliki, seveda pa tudi z ravnanjem, ki pomeni realizacijo dveh ali več v zakonu določenih izvršitvenih dejanj. Četudi storilec sprva proizvaja prepovedano drogo, nato jo hrani z namenom prodaje, na koncu pa še prodaja, je podano le eno kaznivo dejanje po I. odstavku 186. člena KZ-1, pri čemer vse izvršitvene oblike tvorijo navidezni stek izvršitvenih dejanj, v okviru enega samega kaznivega dejanja. Kaznivo dejanje pa z vsako dodatno izvršitveno obliko, ki jo izpolni storilec, »pridobi na kriminalni teži in postane bolj nevarno« (Vrhovno sodišče, 2011), kar lahko vpliva na višino izrečene kazni storilcu.

Drugi odstavek člena je kvalificirana oblika kaznivega dejanja, ki določa še strožjo kazen, in sicer od treh do petnajstih let zapore za tistega, ki prodaja, ponuja na prodaj ali brezplačno deli nedovoljene snovi v športu mladoletni osebi, duševno bolni osebi, osebi z duševno motnjo ali zaostalostjo, osebi ki je v postopku odvajanja od odvisnosti ali v postopku rehabilitacije, ali če dejanje stori v vzgojnih ali izobraževalnih ustanovah, v zaporu, vojaški enoti, javnem lokalu ali na javni prireditvi. Prav tako pride hujša kazen v poštev, če je storilec javni uslužbenec, duhovnik, zdravnik, socialni delavec, učitelj ali vzgojitelj, ali tisti, ki pri tem uporablja mladoletne osebe. Slednji so pogosto do svojih žrtev oziroma uživalcev prepovedanih snovi v športu v nadrejenem položaju in uživajo njihovo zaupanje. To pomeni, da bodo športni trenerji, ki svojim mladoletnim varovancem dajejo nedovoljene snovi v športu, zdravniki, ki te snovi omogočajo, ali športni učitelji, ki take snovi dajejo svojim učencem odgovarjali strožje, kot navadni storilci, ki teh posebnih povezav z uživalci nedovoljenih snovi v športu nimajo.

Pri tem je treba opozoriti, da privolitev, soglasje ali celo zahteva s strani športnika nima prav nikakršnega učinka na izvršitev kaznivega dejanja tistega, ki mu nedovoljene snovi v športu proda ali pridobi. Kaznivo dejanje po 186. členu KZ-1 je namreč uvrščeno v poglavje kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje. Kazenskopravno zavarovana dobrina tega člena je miselno očitno zelo zahtevna dobrinska konstrukcija javnega zdravja, v delu inkriminacije, posvečenem posebej športu očitno dopolnilno vlogo igra tudi poštenost športnih tekmovanj in splošno zaupanje javnosti vanje, posredno najbrž tudi popularnost športa in preko njega zdravega načina življenja. Kazenskopravno zavarovana dobrina tega člena ni zdravje ali življenje posameznika kot disponibilna dobrina, tako da privolitev športnika nima nikakršnega učinka na protipravnost ravnanja storilca.

Tretji odstavek 186. člena KZ-1 predpisuje strožje sankcioniranje (pet do petnajst let) za izvršitev dejanja v hudodelski združbi, četrti odstavek blažjo sankcijo v višini šestih mesecev do petih let za tistega, ki izdeluje, kupuje, hrani ali daje v uporabo opremo ali snovi namenjene za izdelavo nedovoljenih snovi v športu, peti odstavek člena pa določa, da se nedovoljene snovi in sredstva za njihovo izdelavo odvzamejo.

2.3 Obseg kazenske inkriminacije dopinga po 187. členu KZ-1

Člen 187 KZ-1 z naslovom “Omogočanje uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu” v prvem odstavku prepoveduje napeljevanje drugega k uživanju ter omogočanje uživanja drugemu nedovoljenih snovi v športu. Napeljevanje pomeni vplivanje na drugega, ki pri njem povzroči odločitev, da izvrši neko dejanje – torej zaužitje nedovoljenih snovi v športu. Omogočanje je možno v obliki, da se nedovoljene snovi dajo drugemu ali da se mu da na voljo prostor za uživanje. Kaznivo dejanje torej zajema vse oblike brezplačne predaje nedovoljenih snovi v športu, v praksi najbolj tipično, ko bo zdravnik, trener ali celo športnik dal nedovoljene snovi v športu drugemu športniku. Predvidena kazen za kaznivo dejanje je določena v razponu od šestih mesecev do osmih let, pri čemer pa tudi 187. člen KZ-1 ne loči med omogočanjem uživanja prepovedanih drog ter nedovoljenih snovi v športu, kljub temu da imajo slednje bistveno manjše učinke na posameznikovo zdravje.

Drugi odstavek člena je kvalificirana oblika kaznivega dejanja, ki določa še strožjo kazen, in sicer od treh do petnajstih let za tistega, ki omogoča uživanje nedovoljenih snovi v športu več osebam, mladoletni osebi, duševno bolni osebi, osebi z duševno motnjo ali zaostalostjo, osebi, ki se odvaja od odvisnosti ali je v rehabilitaciji, če se

dejanje stori v vzgojnih in izobraževalnih ustanovah, v zaporih, vojaških enotah, javnih lokalih ali javnih prireditvah. Prav tako se strožje sankcionira storilca, če je ta javni uslužbenec, duhovnik, zdravnik, socialni delavec, učitelj ali vzgojitelj. Ponovno gre ta primere, ko te osebe uživajo nadrejeni položaj nad športnikom in njegovo zaupanje.

Inkriminacije II. odstavka 187. člena KZ-1 predstavlja specialno kazensko pravno varstvo določenih nebogljениh oseb (duševno bolne osebe, osebe z začasno duševno motnjo, hujšo duševno zaostalostjo, osebe v postopku odvajanja od odvisnosti ali rehabilitacije in tiste mladoletne osebe, ki se dejansko niso sposobne zavedati protipravnosti in neprava svojega početja), ki zaradi mladostne nerazvitosti ali določenih duševnih, vedenjskih ali telesnih motenj (duševno ali telesno nenormalne osebe) niso sposobne preudarne in popolnoma voljne odločitve glede uživanja prepovedanih drog. Navedene osebe nimajo v oblasti svojega razuma in volje, torej niso sposobne avtonomno privoliti v samopoškodbo z užitjem nedovoljenih snovi v športu. Storilec, ki s tako osebo manipulira, jo zavaja v zmotu in jo pretenta, ta oseba pa sploh ni sposobna razumeti svojega početja, velja po splošnih institutih za posrednega storilca napada na neposrednega storilca – poškodovalca samega sebe. Ker športniki pogosto ne spadajo v to kategorijo (z izjemo mladoletnikov) bo ta določba pri njih prišla v poštev le, ko bo šlo za omogočanje uživanja nedovoljenih snovi mladoletnemu športniku.

Tretji odstavek člena določa, da se nedovoljene snovi v športu in pripomočki za uživanje vzamejo, medtem ko četrti odstavek določa, da dejanje ni protipravno, če uživanje poteka v programu zdravljenja odvisnosti v okviru javnega zdravstva.

Tudi v okviru 187. člena KZ-1 privolite ali soglasje športnika nima prav nikakršnega učinka na izvršitev kaznivega dejanja tistega, ki mu omogoča uživanje nedovoljenih snovi v športu. Kaznivo dejanje po 187. členu KZ-1 je namreč prav tako uvrščeno v poglavje kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje. Kazensko pravno zavarovana dobrina tega člena ni zdravje ali življenje posameznika kot disponibilna dobrina, tako da privolitev športnika nima nikakršnega učinka na protipravnost ravnanja storilca.

Kaznivo dejanje je podano tudi, če uživalec sam predlaga storilcu, da naj mu da prepovedano drogo, če sta v prijateljskih ali sorodstvenih odnosih in tudi če sta to že večkrat počela. Kaznivo dejanje je tako izvršeno, če športnik prinese anabolične steroide v fitness center in jih preda drugemu športniku, ne glede na to, da sta oba

prijatelja, ki sta to že večkrat počela (Višje sodišče v Ljubljani, 2005). »Nevarnost« prepovedane droge ali nedovoljene snovi v športu zdravju uživalca lahko vpliva na višino izrečene kazni. Zagotovo ne bo dosežena enaka stopnja neprava, če storilec drugemu da v uživanje steroide ali pa heroin, saj heroin spada med prepovedane droge I. kategorije, ki povzročajo zasvojenost in huje vplivajo na zdravje posameznika.

3 Sklep

Doping v športu je danes nadvse resen pojav. Šport je postal pomemben element sodobne družbe, ki je na eni strani predstavnik zdravega tekmovalnega življenja, na drugi pa predstava za gledalce z velikimi zasluži in tako pomembna gospodarska dejavnost. Država sicer regulira veliko aspektov športa, pri čemer pa postopke ugotavljanja dopinga, posledice dopinga, pritožbene postopke in vse ostalo glede dopinga prepušča športnim organizacijam samim, oziroma Olimpijskemu komiteju Slovenije, kot krovni športni organizaciji, ki je za ta namen sprejela tudi Protidopinški pravilnik Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez.

Država pa bistveno bolj resno pravno posega na samo trgovino z nedovoljenimi substancami v športu in nad tistimi, ki te substance proizvajajo, prodajajo, dajejo na trg, ali omogočajo drugim, da jih uživajo. Slovenski kazenski zakonik ta dejanja enači s trgovino s prepovedanimi drogami in zato predpisuje izredno visoke kazni. Sodnik ima sicer velik razpon kazni, ki jo lahko v takih primerih dosodi in zelo verjetno je, da bo v primeru nedovoljenih snovi v športu za potrebe dopinga, dosodil nižjo kazen kot za prepovedane droge, saj nedovoljene snovi v športu ne povzročajo tako resnih posledic na zdravju posameznika kot prepovedane droge. To pa ne izključuje dejstva, da tiste, ki so dogovorni za doping športnikov, slovenska kazenska zakonodaja obravnava enako kot preprodajalce prepovedanih drog.

Zakonodaja, sodna praksa

Konvencije proti uporabi nedovoljenih snovi v športu (2005). UNESCO.

Višje sodišče v Ljubljani (2005). Sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Kp 705/2004 z dne 22.02.2005.

Vrhovno sodišče RS (2015). Sodba Vrhovnega sodišča RS I Ips 9415/2011-235 z dne 22.12.2015.

Vrhovno sodišče RS (2015). Sodba Vrhovnega sodišča RS I Ips 73104/2010-101 z dne 27.09.2012.

Vrhovno sodišče RS (2015). Sodba Vrhovnega sodišča RS I Ips 4/2011 z dne 01.09.2011.

Literatura

- Ambrož, M., Bavcon, L., Fišer, Z., Korošec, D., Sancin, V., Selinšek, L. & Škrk, M. (2012). *Mednarodno kazensko pravo* (Ljubljana: Uradni list RS).
- Bavcon, L., Šelih, A., Korošec, D., Ambrož, M. & Filipčič, K. (2009). *Kazensko pravo, splošni del* (Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije).
- Korošec, D., Filipčič, K. & Zdolšek, S. (2019). *Veliki znanstveni komentar posebnega dela Kazenskega zakonika (KZ-1)* (Ljubljana: Uradni list RS).
- Lentillon-Kaestner, V., Hagger, M. S. & Hardcastle, S. (2011). Health and Doping in elite-level cycling, *Scandinavian Journal of Medicine, Science & Sports* 5(22), pp. 596-606, doi: 10.1111/j.1600-0838.2010.01281.x
- Muller, R. K. (2010). History of Doping and Doping Control, In: Thieme, D. & Hemmersbach, P. (2010) *Doping in Sports* (Springer: Heidelberg).
- Yonamine, M., Garcia, P. R. & Moreau, R. L. M. (2004). Non-Intentional Doping in Sports. *Sports Med*, 34(11), pp. 697-704.